

2.5.2. Pamięć

Dzięki pamięci możliwe jest niemal nieograniczone w czasie przechowywanie różnorodnych informacji. Pamięć może pomieścić ogromną ilość danych i przechowywać je bardzo długo, a w razie konieczności je wydobyć. W zasobach pamięci gromadzone są dane różnych modalności. Wśród nich znajdują się: słowa, liczby, obrazy, dźwięki, melodie, zapachy, smaki, emocje, sposoby poruszania się czy kierowania samochodem i wiele innych.

Pamięć jest systemem bardzo złożonym ze względu na zróżnicowanie i bogactwo elementów składowych, a także pod względem funkcjonalnym. W psychologii wyróżnia się dwa główne nurty traktujące pamięć jako zdolność lub jako proces. Zdolność pamięciowa, jako władza umysłowa, opisana została przez Sternberga (1996) jako zbiór środków do wydobywania przeszłych doświadczeń i wykorzystania ich w chwili obecnej (Maruszewski, 2003).

Znacznie bardziej popularne stanowisko głosi, że pamięć jest pewnym procesem psychicznym, zachodzącym w czasie, złożonym z faz pojawiających się w określonej kolejności. Wśród tych faz najważniejsze są:

- operacje kodowania czyli zamiany docierających bodźców w ślady pamięciowe,
- operacje przechowania krótko- lub długotrwałego,
- operacje odtwarzania, które umożliwiają dostęp do zawartości pamięci.

Maruszewski (2003) dokonał gruntownej analizy pamięci. Wyodrębnił cztery kryteria różnych podziałów pamięci stosowanych w literaturze przedmiotu. Pierwszy podział dotyczy czasu przechowywania informacji. Pod tym względem wyróżnia się pamięć ultrakrótką, krótkotrwałą i trwałą. Źródłem tego podziału można upatrywać w magazynowej koncepcji pamięci Waugh i Normana (1965) oraz Atkinsona i Shiffrina (1968). Zakłada ona istnienie trzech magazynów pamięciowych przechowujących informacje przez różny okres. Każdy z nich ma różne sposoby kodowania informacji, inną pojemność oraz inne sposoby odtwarzania i wydobywania zapamiętanego materiału. Pamięć ultrakrótką zwaną inaczej sensoryczną, jest specyficzna dla każdej modalności zmysłowej - wyróżnia się m.in. pamięć ikoniczną (wzrokową) i echoiczną (słuchową). W tym magazynie przez zaledwie ułamki sekund przechowywane są informacje o fizycznych właściwościach bodźców z pominięciem ich znaczenia. Tak krótki czas okazuje się wystarczający do wykonania prostych operacji wyodrębnienia cech fizycznych i usunięcia cech nietypowych lub błędnych. Informacje z pamięci

sensorycznej trafiają do magazynu pamięci krótkotrwałej, gdzie mogą pozostać do kilkunastu sekund. Pamięć krótkotrwała ma ograniczoną pojemność - przyjmie tylko około siedmiu elementów informacji. Po wyjściu z tego magazynu informacja ma dwie możliwości - albo zostaje zapomniana, albo trafia do pamięci długotrwałej, która jest praktycznie nieograniczona pod względem pojemności i czasu przechowywania. Jest ona bardziej zróżnicowana odnośnie mechanizmów przechowywania oraz kodowania informacji.

Drugie kryterium podziału pamięci obejmuje format przechowywanych informacji. Tulving w 1972 r. wprowadził podział na pamięć epizodyczną i semantyczną. Pamięć semantyczna, niezbędna do posługiwania się językiem, stanowi zorganizowaną wiedzę jednostki o słowach i innych symbolach werbalnych, ich znaczeniach i desygnatach oraz o relacjach między nimi. Gromadzone wiadomości dotyczą całego świata, pochodzących z różnych źródeł. Pamięć epizodyczna z kolei przechowuje informacje z osobistej przeszłości o epizodach, wydarzeniach mających określoną lokalizację czasową i przestrzenną oraz o relacjach między nimi. W 1985 r. Tulving uzupełnił swoją koncepcję wprowadzając pojęcie pamięci proceduralnej, która zapewnia umiejętność wykonywania różnych celowych czynności.

Kolejny podział dotyczy formy przechowywania i mechanizmu wydobycia informacji z pamięci. Autorem tego podziału jest Squire (1986). Wyróżnił on pamięć deklaratywną, w której przechowywane są abstrakcyjne lub konkretne reprezentacje angażujące język i są one wydobywane w postaci słownej. Dostęp do tych informacji jest względnie niezależny od kontekstu, ale wymaga pewnego wysiłku przy ich wydobyciu. Kontrastowy rodzaj pamięci stanowi pamięć niedeklaratywna. W niej przechowywane są doświadczenia w postaci związków bodziec-reakcja czyli nawyków. Informacje te ujawniają się automatycznie.

Ostatnim kryterium podziału jest mechanizm wydobycia. Schacter i Graf (1986) wprowadzili pojęcia pamięci jawnej i ukrytej, bowiem uważali, że ludzie ujawniają w swym zachowaniu wiele informacji niedostępnych ich świadomości. Pamięć jawna wymaga od człowieka pełnego ujawniania zawartości pamięci. Chcąc sprawdzić pamięć ukrytą wystarczy podać badanemu polecenie wykonania pewnej dobrze mu znanej czynności (np. pisanie) bez informowania go o konieczności przywołania tej informacji.

Pamięć osób z zespołem Williama, tak jak większość funkcji poznawczych, jest pełna zadziwiających wyników i sprzeczności. Stanowi bogatą mieszaninę zdolności i ich jednoczesnego braku. Oczywiście profil predyspozycji pamięciowych kształtuje się

u każdego człowieka indywidualnie, jednakże możliwe jest wyróżnienie pewnych cech wspólnych dla wszystkich osób z zespołem Williamsa. W niniejszym podrozdziale przedstawię właściwości pamięci osób z zespołem Williamsa.